ANNOTATIE GERICHTE WAPENCONTROLES

I. Algemene punten gerichte wapencontroles

U kunt het volgende aangeven:

- Mede op verzoek van de gemeenteraad is de term 'preventief fouilleren' verlaten. Voortaan spreken we over '**gerichte wapencontroles'**.
- Sinds vorig jaar hebben we een wapenaanpak, waarin het college 15 maatregelen tegen wapenbezit heeft gepresenteerd. De maatregelen (zoals lokale wapenaanpak per stadsdeel, wapeninleveractie en publiekscampagne) zijn in uitvoering.
- Echter: de **(verdere) toename** in het wapenbezit, met name onder jongeren, maakt dat we moeten kijken of **nieuwe maatregelen** nodig zijn. In dit verband is nagedacht over een proportionele inzet van gerichte wapencontroles.
- Het **nieuwe beleid** (steunt deels op oud beleid qua waarborgen) kent **2 uitgangspunten**:
  1) Kleinschalige, informatiegestuurde, proportionele en effectieve inzet van gerichte wapencontroles (anders dan vroeger).
  2) Waarborgen ter voorkoming van etnisch profileren en gebruik voor de opsporing (wapencontrole is een controlebevoegdheid en geen opsporingsbevoegdheid).
- Wat betreft de inzet: we kijken per keer welke vorm van wapencontroles wordt ingezet (reguliere aanwijzing veiligheidsrisicogebied, spoedaanwijzing voor 12 uur bij spoedeisende zaken of OM-fouillering).

- We hebben veel **waarborgen** ingebouwd:
  1) Aanwijzing **alleen** bij **verhoogd** risico op wapenbezit/wapengebruik;
  2) We wijzen **kleine gebieden** aan (moet gerelateerd zijn aan het wapengeweld);
  3) De doen het voor een **korte duur** (in principe 3 maanden). In het vorige Amsterdamse beleid was dit één jaar, dus de aanwijzing is ingekort. Bovendien: in andere steden is het vaak langer (Rotterdam: vaak 6 maanden). We zitten dus echt aan de **onderkant qua aanwijzingsduur;**
  4) Wapencontroles worden **aselectief** uitgevoerd (politie gebruikt aselectieve controlemethodes, zoals fouilleren elke 5 passant of juist iedereen in een horecazaak);
  5) **Gezinnen, kinderen onder de 12 en ouderen 65+ worden niet gefouilleerd**. Dat maakt de inzet van dit instrument proportioneler;
  6) De wet staat gebruik van niet-discriminerende selectiecriteria toe. Wij maken (zelfs) daar ***geen*** gebruik van, juist om elke schijn van etnisch profileren te voorkomen;
  7) Politie maakt gecontroleerde personen attent op het **klachtrecht**;
  8) We consulteren altijd **het stadsdeel** bij een voornemen/politieverzoek om een gebied aan te wijzen. Zo peilen we via het stadsdeel *vooraf* het draagvlak onder bewoners;
  9) We evalueren de aanwijzingen;
  10) Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft in 2012 over wapencontroles geoordeeld dat zij '*in accordance with the law'* zijn (rechtmatig) vanwege de ingebouwde waarborgen. We begeven ons dus (ruim) binnen wettelijke grenzen.
  11) Er zijn ook nog ***wettelijke*** waarborgen (naast onze beleidswaarborgen). De wet bepaalt namelijk dat én u én de raad én de politie én het OM een rol hebben – juist om het zo zorgvuldig mogelijk te doen. Dit betekent:

1) De raad heeft u de bevoegdheid om (reguliere) gebieden aan te wijzen gegeven in de APV;
2) U wijst de gebieden aan;
3) De OvJ moet **per wapencontrole** toestemming aan de politie geven;
4) Politie voert wapencontroles uit.

Kortom: als u een gebied heeft aangewezen, moet ook nog voor **elke separate wapencontrole** in het gebied door het OM toestemming worden gegeven. De politie kan dus niet lukraak wapencontroles houden.

- **Effectiviteit:** politiecapaciteit is schaars en moet dus goed worden ingezet. Juist omdat we nu ***gericht*** gaan controleren (gericht naar plaats en tijdstippen (hotspots)), denken we de effectiviteit te vergroten. Dus we streven naar meer wapenvondsten met minder inzet dan vroeger.
- **Maar:** we moeten ons niet blindstaren op enkel de wapenvondsten. Het gaat ook om de preventieve werking van wapencontroles en om de vraag of het subjectieve veiligheidsgevoel beter wordt.

II. Huidige stand van zaken uitwerking proef

- Tijdens de commissie AZ van 27 augustus jl. stond het onderwerp, mede als gevolg van heftige incidenten in de zomer, opnieuw (hoog) op de agenda. Na dit debat liet u de raad bij brief van 2 september jl. weten dat een proef met gerichte wapencontroles met de driehoek zou gaan bespreken.
- De driehoek heeft vervolgens op 3 september jl. opdracht gegeven tot het ambtelijk uitwerken van de proef waarbij geldt dat de proef gepaard gaat met additionele waarborgen.
- Op dit moment werken politie, OM en Gemeente samen om met een uitgewerkt plan te komen voor de proef met gerichte wapencontroles. Onderdelen van die uitwerking zien op i) het aanwijzen van overlastgebieden, ii) de inzet van waarnemers, iii) de uitvoering van de controles, iv) de wijze van evalueren en v) de communicatie over de proef.
- De uitwerking kent de nodige uitdagingen. De inzet van het middel zal werkbaar moeten zijn voor de politie en niet aan het gezag van de politie af moeten doen. De inzet zal voorts niet tot etnisch profileren mogen leiden. Tot slot zal de proef ook zo effectief mogelijk moeten zijn.
- Op dit moment staat een eerste uitwerking op papier, maar zal over een aantal zaken nog besloten moeten worden, bijvoorbeeld de gebieden van de proef en de periode van de proef. Ook zal de politie protocollen moeten opstellen voor de agent op straat. De verwachting is dat dit nog een aantal weken/maanden in beslag zal nemen.
- De eerste uitwerking gaat dit jaar naar de driehoek. Mogelijk zijn meerdere rondes nodig zodat de driehoek kan sturen op het proces.
- Belangrijke **disclaimer**: zolang zware coronamaatregelen van kracht zijn en de politie zoveel mogelijk afstand houd in niet noodsituaties zal de politie waarschijnlijk niet kunnen/willen beginnen met de proef.

III. INFORMATIE ALLEEN VOOR U (PASSIEF) – TOEZEGGINGEN DIE U KUNT DOEN

- *U heeft reeds het een en ander toegezegd en kunt die toezeggingen aanhalen. Het gaat om het volgende:*
    - De uitwerking wordt voorgelegd aan de raad ná de wapeninleveractie (2 t/m 6 november 2020) (***NB**: wanneer precies is nog niet duidelijk);*
    - De uitwerking van de proef wordt inclusief opzet voor de evaluatie voorgelegd aan de raad;
    - De raad wordt wegwijs gemaakt in de onderbouwing van de aanwijzing van veiligheidsrisicogebieden, indien mogelijk wordt een voorbeeld van een bestuurlijke rapportage gedeeld;
    - Na de proef wordt de evaluatie in de raad besproken.
    - Er wordt rekening gehouden met diversiteit binnen de politie en het betrekken van bijvoorbeeld het Caribisch netwerk zodat het vertrouwen in de politie niet verloren gaat;
    - De inzet van detectiepoortjes wordt onderzocht zodat er geen handen aan te pas hoeven te komen, zowel in het belang van de burger als de capaciteit van de politie.
- De inzet van waarnemers wordt op dit moment uitgewerkt. De politie geeft op dit moment aan een sterke voorkeur te hebben voor het enkel faciliteren van raadsleden bij het waarnemen. Raadsleden kunnen eventueel zelf anderen meenemen, bijvoorbeeld iemand van CTRL Alt Delete. Dit zodat de schaal van waarnemers beheersbaar blijft en geen negatieve invloed heeft op de orde tijdens fouilleringen. Het systematisch inzetten van (andere) waarnemers ligt niet voor de hand en straalt weinig vertrouwen uit richting de politie. Het is geen goed idee om een waarnemer telkens een voorwaarde te laten zijn voor het uitvoeren van een wapencontrole (dit leidt ook tot vertraging en dat is onwenselijk, zeker bij de spoedfouillering). Waarnemingen zouden steekproefsgewijs kunnen plaatsvinden. Vertrouwen in de politie is een belangrijke voorwaarde voor de proef gerichte wapencontroles.